

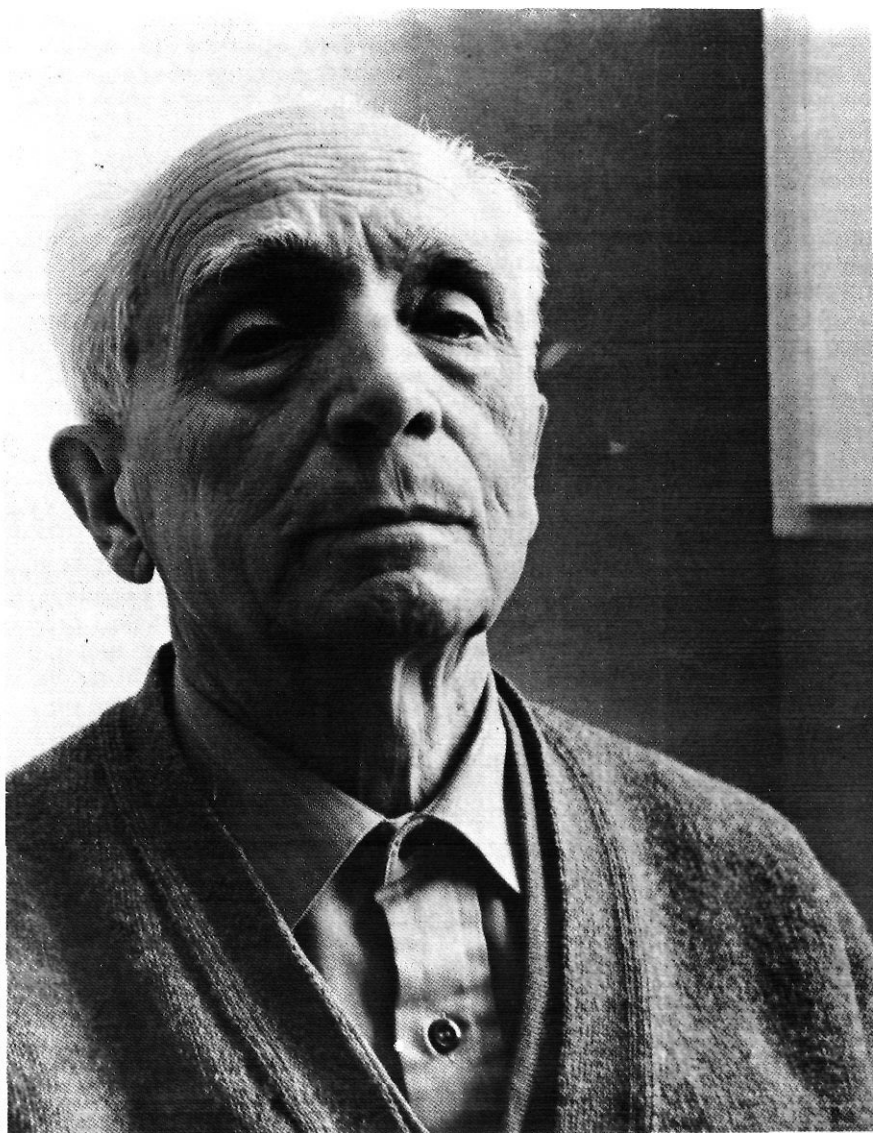
Josep Planas i Mundet, 83 anys de Girona

De petit es va banyar al rec de les hortes d'en Porcalla, que passava per on ara hi ha el carrer de Joan Maragall. Va veure inaugurar el monument del Lleó, l'any 1909, va veure l'Azaña donant el cop de martell simbòlic que significava l'enderrocament dels baluards, va viure la Girona de la dictadura de Primo, de la República, de la guerra i de la postguerra i continua veient la Girona d'ara amb el mateix esperit de tolerància.

Josep Planas i Mundet és un testimoni irreemplaçable de molts capítols de la història de la ciutat i un dels últims supervivents d'una generació d'homes que van saber conservar un esperit cívic, liberal, obert i fidel a Catalunya en els anys en què això no era cosa fàcil. La seva llibreria del carrer del Pavo, a Girona, va ser un lloc on alguns anaven a respirar una mica d'aire fresc en una època que arreu era ben enrarit.

Té, des de la infància, un "souffle au cœur" i hauria hagut de portar una vida molt regulada, agafar-s'ho tot amb una bona dosi de calma, però no sempre li ha estat possible, perquè la vida ha estat dura amb ell. A la postguerra, quan la seva pressió sanguínia havia baixat a vuit i s'havia d'agafar a les portes per no caure, un metge li va dir que no li podia donar esperances de vida més enllà dels cinquanta-cinc anys. Ha arribat als 83 i diu: "Doncs ja està be".

L'ajut d'un magnetòfon i d'un processador de textos per a polir i ordenar la transcripció permeten d'oferir aquí en forma de monòleg el que en realitat han estat dies de converses sobre alguns aspectes de la seva llarga vida. Són aquells que la memòria li ha permès de recuperar, especialment els referits a la guerra civil i a les seves conseqüències.

“Durant la guerra, els costums van variar molt. La gent va agafar un altre caràcter, tot es feia més de cara a l'immediat”

He estat al mig de moltes de les coses que s'han fet a Girona, m'ha agradat de participar en moltes de les iniciatives que s'han promogut a la ciutat, però no m'ha agradat mai ser-ne protagonista, i fins i tot diria que no se me'n pot considerar un testimoni vàlid. En la vida de Girona hi he estat present, sí, però hi he tingut molt poca influència. Abans que res li he de dir una cosa: del passat no en tinc una memòria viva. Més aviat és com un pou d'on alguna vegada, no saps com, te'n surt algun record o alguna anècdota. Per exemple, ara en recordo una: Abans de la guerra civil es van fer els últims Jocs Florals. Hi van intervenir en Prudenci Bertrana, en Carles Rahola i en Josep Maria Dalmau. Com que em coneixien, em van nomenar del jurat. Un dia arribo a casa i em trobo un paquet de l'Ajuntament ple de manuscrits i versos

coixos, amb un paper on em feien saber que m'havien fet del jurat i m'esperaven a l'Hotel Peninsular tal dia per a decidir el guanyador. Allà en Prudenci Bertrana hi portava la batuta. Ens va parlar de tres o quatre poetes barcelonins que necessitaven diners i a més s'ho mereixien. “Els hem de premiar”. Ho vam fer de molt bona gana. A mi no em van dir res més. El dia de la festa no vaig anar a la taula presidencial, sinó al galliner a veure'ls. Al cap d'uns dies em va venir a veure en Rahola una mica enfadat. “Perquè no va venir?”. “Home —li vaig dir— poc que em van convidar”.

Una altra anècdota que recordo d'aquells anys és del moment del canvi de la monarquia a la república: em sembla que va ser en Peius Pasqual qui em va portar a una reunió de l'Ajuntament. Hi havia en Santaló, cap de l'Esquerra Republicana a Girona i nou alcalde.

També hi havia el doctor Coll, que era l'alcalde sortint. Mentre estàvem allí parlant, ens van avisar que venia el general governador. Efectivament, va arribar, a cavall i amb una escorta. En Coll i jo, que no formàvem part de l'Ajuntament, vam sortir cap a un “quartet” al costat del saló de sessions i des d'allà vam escoltar com el general els deia una cosa com ara: “Jo represento la sobirania espanyola i si aquí hi ha desordres jo trauré les forces al carrer”. Ho va dir seriós, però sense exaltaments. En Santaló, molt ponderat també, va dir: “Jo represento la sobirania popular i també sé els meus deures i el meu paper aquí”.

La guerra

El 18 de juliol del 36 jo era a Girona. Recordo que era un diumenge al matí. Jo vivia a les voltes

de la rambla de Pi i Maragall, on ara hi ha la plaça de Catalunya. Vam sentir unes cornetes, ens vàrem aixecar i vam veure passar un piquet de soldats que va donar el toc d'alto i va declarar l'estat de guerra. Després va venir el mullader. Com que vivíem davant del Sagrat Cor, vam veure com treien els bancs, els tiraven daltabaix i els cremaven. Després amb en Taberner i dos amics més vam anar pel carrer del Portal Nou cap a la Catedral, perquè ens van dir que l'estaven cremant. Pel camí ja vam veure algunes monges que s'havien tret l'hàbit i anaven espantades, disfressades de paisà, que se'ls coneixia molt. A la plaça de la Catedral van fer malbé alguna cosa però ja hi va haver qui es va preocupar d'impedir que fessin més mal.

Durant els dos primers anys de guerra que jo vaig passar a Girona, els costums van canviar molt. La gent va agafar un altre caràcter, tot es feia més de cara a l'immediat. Però la vida de la ciutat no va canviar tampoc d'una manera radical. Vull dir que no us penseu pas que aquí, només hi van quedar dones, perquè també hi havia molt d'enxufats que no van anar al front.

Vaig ser "concejá" després

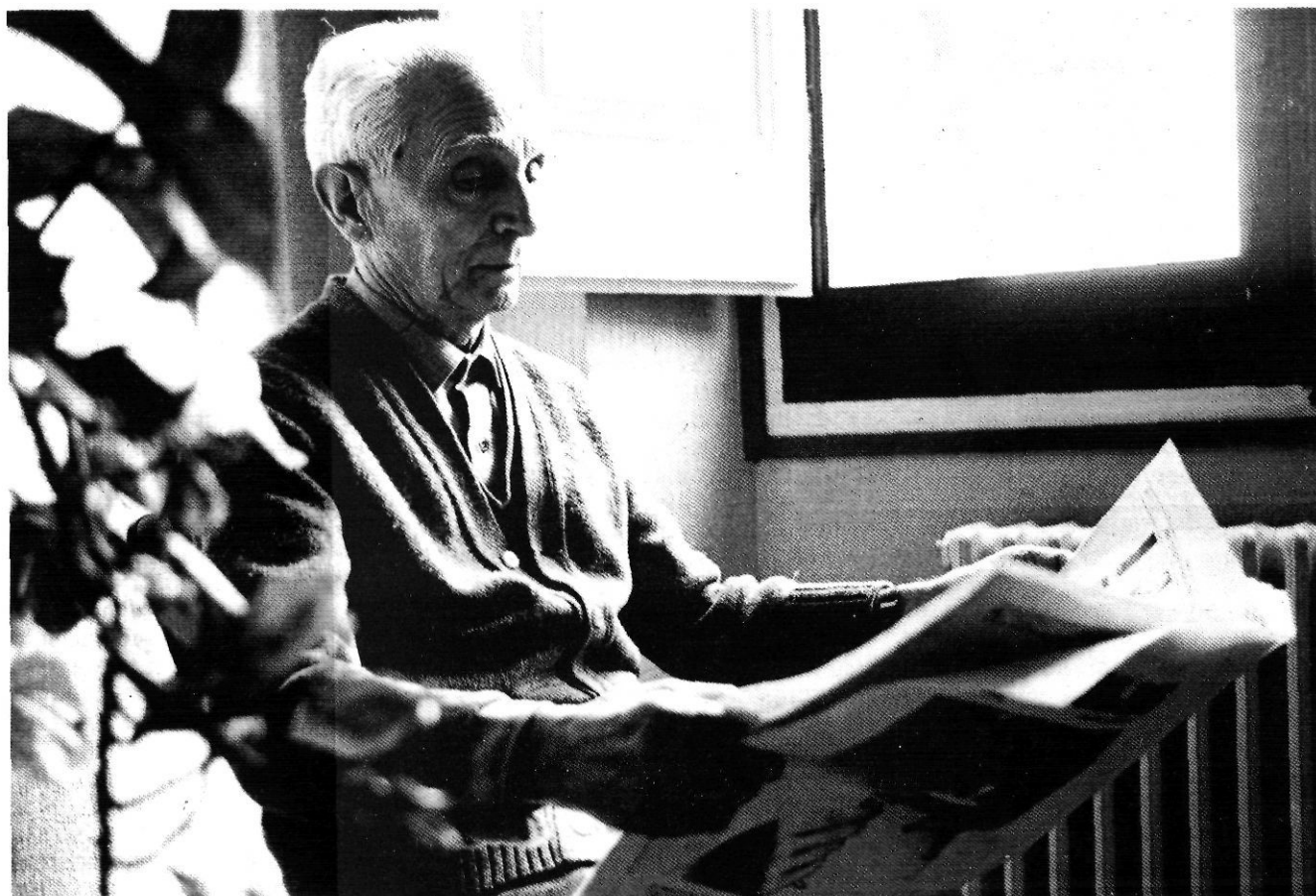
dels fets de maig*. Tots els partits es van avenir a fer un ajuntament on hi fossin tots i als d'Acció Catalana, els van donar dos o tres llocs. Un me'l van proposar a mi, que no era militant, però hi simpatitzava. A Acció Catalana, jo hi tenia molts amics, sobretot en Joan Arnay, i anava a passar l'estona al local del partit, sobre del cafè Gran Via de la plaça de Sant Agustí.

A l'Ajuntament, pràcticament no vaig anar-hi mai. Només quan en Josep Maria Dalmau, que era el cap de la Comissió de Cultura, em convocava a alguna reunió. Amb ell vam crear el Casal de Cultura, per al qual ens van cedir Can Solterra. Però ja era ocupat per una altra organització que no va voler deixar-nos-el. Així que les activitats del Casal van quedar molt restringides. Recordo especialment una exposició de treballs escolars sobre les institucions del país que vam muntar a la Sala Gerió de la plaça de Sant Agustí.

Durant la guerra publicava quasi cada dia un comentari a *L'Autonomista*. No escrivia sobre temes

polítics, sinó donant orientacions i recordant episodis de la història recent que poguessin servir de reflexió en els moments que vivíem. Per a mi era com un desfogament, una manera de comunicar amb la gent. Sempre que hi havia un problema jo buscava un tema que s'hi adigués. Vaig parlar de socialisme, d'anarisme, del que podia. No vaig tenir problemes amb el que escrivia, ni tan sols amb un article que vaig fer sobre la violència i que es va publicar. En Rahola es va espantar i em va venir a veure per a dir-me que afliués, i això que no parlava en concret dels morts del principi de la guerra, no em referia específicament a la violència d'aquí, sinó també a la de fora, en termes generals. De l'ambient del diari, no en sé gran cosa, perquè no el vivia. Els deixava l'article i prou, i moltes vegades els el tirava per sota la porta, perquè hi anava al vespre i ja era tancat. Mai no em van pagar res per cap article. Cap al final de la guerra va venir-me a veure en Carles Rahola i a demanar-me si volia ser director del diari. Però a mi, era una responsabilitat periodística que no m'interessava i a més tot seguit em van mobilitzar i vaig haver de marxar al front.

*Va ser-ho des del 29 d'octubre de 1937 fins al primer d'abril de 1938.

Un retorn amarg

Jo era de la quinta del vint-i-tres, o sigui que no em van mobilitzar fins al final. Vaig anar al front de Lleida on em vaig passar les nits fent trinxeres. Després vaig fer tota la reculada fins anar a petar a Vic. En unes muntanyes prop d'aquesta ciutat els moros ens van fer presoners. Vaig estar tancat un mes al seminari de Vic i d'allà ens van portar a la universitat de Cervera, convertida en camp de concentració. Al matí ens donaven un pot de cigrons o mongetes, una llauna de sardines i un xusco, i ja no es preocupaven més de nosaltres. En una habitació minúscula ens tenien tancats quinze o vint presoners. No teníem ni espai per estirar-nos. Els polls hi eren a cents, però vàrem aguantar.

De Vic a Cervera, ens hi van portar amb un camió de model americà on per poc no hi deixo la pell. El conductor es veu que feia un parell de dies que no dormia i ens va estimbar per un barranc. Jo vaig quedar estabornit d'una puntada de peu al cap que vaig rebre d'un altre que anava al camió. Es va encendre el tanc de gasolina i sortí que algú va esparracar el sostre de

***"Al Rahola, jo
crec que el van
matar perquè
algú que li volia
mal el va
denunciar i va
fer tot el
possible per
aconseguir-ho"***

***"Després de la
guerra em van
marginar molt.
Alguna colla es
van separar de
mi, però com
que jo feia una
vida més aviat
aïllada, no em
molestava"***

lona i em va treure d'allà estirant-me pels peus. Ens van dur a l'hospital d'Igualada i després de la cura a la universitat de Cervera. Com que jo no entrava en quintes, em van llicenciar, després que em jutgessin a Igualada.

En tornar aquí em van tornar a jutjar, però tot només amb papers, sense que hi hagués vista. Vaig haver d'anar fins i tot a Barcelona, però no em van trobar res i vaig quedar lliure. Em va avalar en Reverendo, que em coneixia de la papereria del carrer del Pavo, on venia a comprar. Sabia que jo era simpatitzant d'Acció Catalana però que en tota la resta no hi havia intervingut.

Em van embargar tot el que tenia, però com que no tenia cap capital no va ser cap cosa començar de nou. Em van respectar la propietat de la botiga, però a dintre, no hi vaig trobar res, perquè ja me l'havien repassada a l'entrada dels nacionals i només hi van quedar el taulell i els prestatges. També em van deixar buida la casa on vivia. Però vaig poder tornar a treballar. En canvi l'Arnay, que havia entrat amb mi a l'Ajuntament, va ser empresonat amb en Rahola, encara que va poder-se escapar de l'afusellament. Al Rahola, jo crec que el van matar perquè algú que li volia mal el va denunciar i va fer tot el possible per aconseguir-ho. Va ser massa confiat. En el primer moment va pensar a fugir, però en arribar a la frontera va considerar que no havia fet res que l'obligués a marxar a França i va tornar a Girona. Aquesta decisió li va costar la vida. Són coses no gaire de bon recordar, són problemes complicats.

Fórmules de supervivència

Després de la guerra em van marginar molt. Alguna colla es van separar de mi, però com que jo feia una vida més aviat aïllada, no em molestava. No demanava gran cosa per conservar cada dia les ganes de tirar endavant. Algun cop m'han preguntat si no em sentia molt frustrat. La veritat és que no. Emprengut sí, però frustrat no. Frustrat és aquell qui davant de l'adversitat reacciona d'una manera negativa, es posa agressiu. Jo al revés, davant d'un contratemps, davant les circumstàncies que vivíem a Catalunya aquells anys, no vaig maliciar mai d'atacar, perquè sabia que era inútil. Jo preferia obrir camins.

***"Tot i el gran
puritanisme de
Girona, amagat
amb les
bacanals que
feien els
estraperlistes,
no podien matar
l'esperit
sensualista i
mediterrani que
encara
sobrevivia en la
gent jove"***

Hi havia coses que permetien aguantar. Ara la memòria em falla molt, però hi ha moments que m'han quedat gravats per sempre, com aquell dia al vespre que jo passava per l'Argenteria i a Can Franquet tenien tancat. Era quan en Franquet era alcalde. Dos o tres vallets tenien un cartell que deia: "En Madrid, Franco; en Gerona, Franquet". Vaig pensar: "Encara hi ha enginy a Girona". Un temps després, un matí jo passava per la Rambla i un grup de vallets que sortien de l'Institut anaven cantant a crits una cançó de moda sobre la Brigitte Bardot. Vaig pensar: "Tot i el gran puritanisme de Girona, amagat amb les bacanals que fan els estraperlistes, no poden matar l'esperit sensualista i mediterrani que encara sobreviu en la gent jove". En tenia prou amb aquestes coses.

També tenia altres satisfaccions: enviava a emissores de ràdio franceses o a la BBC comentaris que em van radiar. Eren sobre Europa, contra el centralisme i l'unitarisme. Un me'l van premiar i tot, l'any cinquanta-set, i em van convidar a uns cursos universitaris a Aix en Provence. No hi vaig anar, en primer lloc perquè aquí tampoc no m'haurien deixat sortir, i després perquè no em trobava en condicions, amb la meua mare molt gran i malalta, i malalt jo mateix.

Poc després que em radiessin aquells comentaris, un dia se'm presentaren a la botigueta dos "madrilenys" i em van demanar dos llibres que no es podien vendre. Jo, naturalment, no els tenia i

La Rambla Pi i Margall, al començament de segle. Sota les voltes, en primer terme, hi havia la fonda d'Antònia Mundet, la mare de Josep Planas, i a pocs metres, en el també desaparegut carrer del Pavo, l'escriptor hi obrí la seva llibreria.

així els ho vaig fer saber. Un d'ells em va dir que era un delegat de Madrid i que en qualsevol moment podia tancar qualsevol botiga. No em vaig espantar, i quan a continuació em va demanar un llibre d'en Dostoyewsky, que tampoc no tenia, li vaig contestar que havia tingut L'Idiota editat per La nave de Madrid, en una traducció molt bona. Es va posar a riure i se'n va anar. Total, que no em van tancar la botiga. Tampoc no valia la pena.

La botiga

La botiga, la tenia prop de l'hospital. Abans havia treballat a la llibreria Dalmau, primerament al despatx, després en un establiment que tenien de materials escolars a la Rambla. L'any trenta vaig establir pel meu compte una botiga de material d'escriptori en un local que la meva família tenia al carrer del Pavo. Era una papereria on venia coses d'oficina, arxivadors, fitxers, llibres de fulls canviabls. En aquell mateix local un germà meu hi havia tingut un magatzem de patates de sembra. Ho vaig arreglar i en Gallostra i en Pep Colomer m'ho van decorar per a convertir-ho en botiga.

Ja sabia que l'edifici era afectat d'expropiació i que tard o d'hora hauria d'anar a terra, però vaig decidir aguantar-hi fins que pogués, fins a l'últim moment, perquè l'ajuntament no ens oferia cap altre local a canvi i ens pagava una misèria. Ens donava entre dos i cinc pessetes el pam i ell venia els solars de l'antic convent dels Mínims, situats

al costat, a tres-centes pessetes. No hi havia dret. Vaig ser-hi fins que van tirar a terra totes les cases dels carrers del Pavo i dels Canaders. Quan em van desallotjar definitivament jo ja tenia 62 o 63 anys i no tenia gaire humor per a muntar un altre negoci en ferm. Vaig estar-me als baixos d'una caseta que tenia al carrer de la Rutlla fins que em vaig jubilar.

Vaig ser el primer que vaig vendre llibres catalans després de la guerra, quan no en volia tenir ningú. Els de la llibreria Catalònia de Barcelona em van enviar una llista amb més de cent obres que havien estat aprovades per la censura. Jo les vaig demanar totes i les vaig posar a l'aparador. La gent em venia i em deia: "Et fotran a la presó!". Continuament em venien inspectors, però no podien dir res perquè eren obres aprovades. La venda era molt escassa, però tot era començar. Allà no era un carrer per vendre i encara que ho hagués estat, a Girona, de llibres ningú no en comprava. Jo havia estat a Can Dalmau i només s'hi venia llibre escolar i llibre religiós. De literatura catalana hi tenien un prestatge amb quatre títols i encara perquè jo me'n preocupava.

A la meua botiga recordo com a clients de llibres catalans en Pompeu Pascual, l'Arnay, i alguns altres amics meus. Alguns venien a llegir la revista "Diógenes" de la UNESCO, que m'arribava directe de París, quan m'arribava. Encara conservo la col·lecció completa dels primers números. Només es podia rebre per subscripció i molta gent que no podia o no volia gastar-se els diners

que valia, la venien a llegir a la llibreria.

També vaig introduir a Girona obres en castellà d'autors mal vistos aquells anys, com Huxley. Les seves obres m'arribaven de l'Argentina. De *Contrapunt* i *Un món feliç* recordo que en vaig vendre molts. Però jo no tenia específicament la botiga com a llibreria, era una activitat de més a més, únicament per posar a disposició dels amics una mena de llibres que si no, no haurien trobat a Girona. Jo vivia de vendre material d'oficina. També m'escriuien investigadors de fora que em demanaven llibres d'autors gironins que necessitaven. Recordo que un cop vaig enviar a un de la universitat de París tots els llibres d'en Monsalvatje d'Olot.

La fonda de la mare

La meua vida, doncs, no ha estat fàcil. Des dels anys d'acabada la guerra fins molt més amunt els vaig passar molt amargs. Durant la República va morir el meu germà atro-

"Vaig ser el primer que vaig vendre llibres catalans després de la guerra, quan no en volia tenir ningú"

pellat per un camió, després vaig arribar aquí el 39 i em vaig trobar sense res i amb dos processos pel mig, un per haver estat regidor i l'altre per haver combatut al front. Després, l'expropiació forçosa de la botiga sempre pendent. També es va morir el meu germà gran que portava una fonda amb la meva mare i vaig haver de posar-me jo a ajudar-la al mateix temps que portava la meva botiga.

La meva mare, Antònia Mundet, era cosina del sogre del doctor Ribot, el que el seu germà va ser alcalde. Va quedar vídua molt jove i amb cinc fills. Per tirar endavant va comprar una fonda a les voltes de la Rambla Pi i Margall a començaments de segle, quan jo tenia dos o tres anys. Uns anys després la va traslladar una mica més avall, a les voltes que van tirar a terra per obrir la plaça de Pompeu Fabra.

Era una fonda molt popular, coneguda com Can Mundet, a la qual anaven traginers de cap a Olot, negociants d'ous i gallines. Recordo que abans de la guerra va haver-hi una vaga de treballadors de la Gròber que va durar un mes i mig. Hi havia molta misèria. La meva mare els feia una olla immensa d'escudella i carn d'olla cada dia, sense cobrar-los res. Alguns li van pagar més endavant el que van poder.

Durant la guerra, la fonda va continuar oberta, perquè intercanviaven menjar amb els mateixos clients i així no faltava mai res a taula. El menjar es pagava amb menjar. Durant la guerra funcionava l'economia d'intercanvi més que el pagament amb diners.

D'aquella fonda, en conservo una imatge molt antiga de sant An-

Josep Planas i Mundet a l'època en què publicà "Un hereu de la Mediterrània" (dibuix d'Enric Marquès).

toni del porquet que ja hi era quan la meva mare va comprar l'establiment fa vuitanta anys. Algun cop me la vénen a festejar alguns capellans amics, però a mi m'agradaria deixar-la al Museu d'Història de Girona.

EL GEIEG I «VÍCTORS»

Abans de la guerra, la meva vida havia estat molt diferent, però tampoc no fou fàcil. El meu pare va morir quan jo tenia dos anys i de petit vaig anar a viure amb uns meus oncles. Fins als nou anys no vaig anar a escola, concretament a la que funcionava al Centre Republicà al carrer del Carme. Hi havia un mestre molt bo, que era en Ramon Alsina. En aquell mateix local on havia après les primeres lletres, hi vaig aprendre a ballar uns anys més tard. En el Centre Republicà, hi tenia bons amics, i de jove hi anava a ballar i a veure teatre, però res més. Un cop em van proposar un grup d'allà si volia ser regidor, però els vaig dir que no.

Amb els meus amics de joventut vam fundar el GEIEG. Durant els anys de la dictadura de Primo hi fèiem el que no feia ningú, ni l'Ateneu ni cap altre entitat: fèiem conferències, exposicions, cursets. Érem xicots de 18, 19 i 20 anys amb alguna gent més gran, com ara en Coll, en Torra, l'Estanislau Aragó, el senyor Joan Masó de la impremta, o en Plana, que treballava a Can Dalmau.

Al principi vàrem voltar molt: a la plaça de Sant Agustí, al cafè de Novedades de la plaça del Marquès de Camps, al local de l'Amistat del

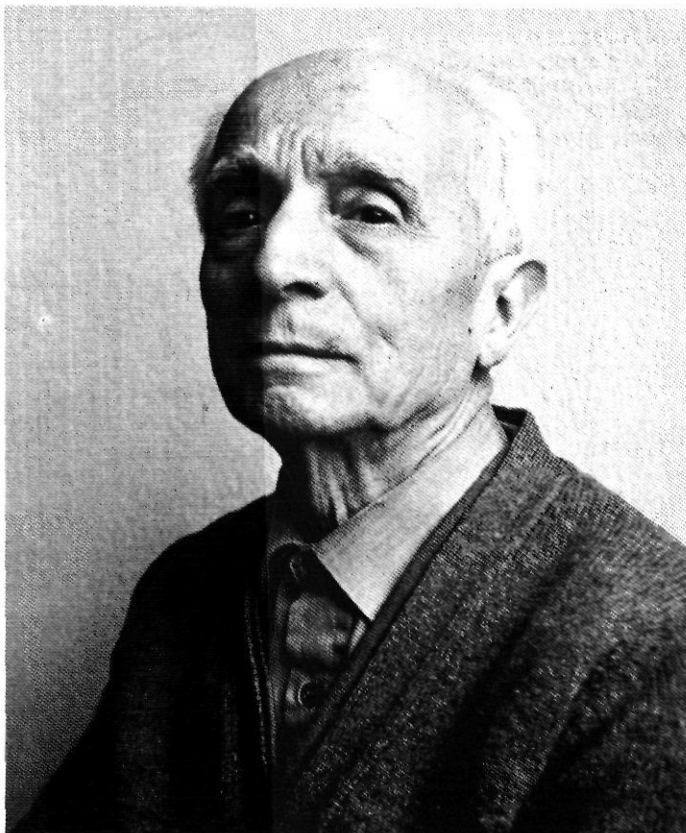
carrer de la Força, en un cafè de les Voltes d'en Rosés. Després vam anar a l'Ateneu, on vàrem estar sis o set anys. Jo coneixia al Rahola, i com que aquell local que tenien a Carreres Peralta era enorme i hi anava molt poca gent, ens varen llogar dues habitacions i ens deixaven la biblioteca i la sala de reunions. El seu conserge, a més, ens cobrava els rebuts.

A l'Ateneu, hi vam muntar bones exposicions d'art, gràcies a l'esforç d'en Gallostra i c'en Busquets. Era cap al final de la dictadura d'en Primo de Rivera quan tot el que era català era molt perseguit. Per això nosaltres procuràvem animar-ho. No ens van posar impediments, perquè deixàvem de banda l'aspecte polític. Això sí, el butlletí l'havíem de portar primer al govern militar i després al govern civil. Ens van obligar a posar-hi una plana o dues en castellà. Però ens vàrem anar adaptant i allò va ser l'embrió del que ara és el Grup.

A mitjan temps de la dictadura vam arribar que només érem cinquanta socis, perquè la gent tenia por i s'abstenia de tot el que tingués a veure amb el català. Però nosaltres, ferm i fort, el vàrem anar tirant endavant. El Grup era l'única bandera del catalanisme que va quedar, tota la resta ja havia plegat. No hi havia partits ni sortien diaris. Només cap al final va començar a sortir algun setmanari, com *El senyor Narcís d'en Fiol*, i després tot va començar a agafar empenta altre cop. Al Grup vam començar a ser 100 socis, i després 200, i 300...

L'ambient de la ciutat, aleshores, era molt diferent. Es vivia quasi

"Fins als nou anys no vaig anar a escola, concretament a la que funcionava al Centre Republicà del carrer del Carme. Hi havia un mestre molt bo, que era en Ramon Alsina"

**"Al GEIEG
durant els anys
de la dictadura
de Primo, hi
fèiem el que no
feia ningú, ni
l'Ateneu ni cap
altra entitat:
fèiem
conferències,
exposicions,
cursets"**

com al segle passat. Les muralles encara eren presents. Però nosaltres no érem l'única nota discordant. Ja hi havia en Palol, en Rahola, en Masó, en Montsalvatge i tota una sèrie de gent que treballaven en un aspecte literari i polític. Nosaltres érem els que veníem darrere, els joves.

Víctors va ser una altra iniciativa d'aquella gent inquieta que ens movíem a la Girona del primer terç de segle. L'animador més gran va ser en Peius Pascual. Va començar a parlar-ne amb mi, i amb altra gent.

Ell era el qui treia la cara i el qui buscava el sistema de finançament. Coneixia molta gent i demanava diners a uns i altres. Conservo un primer número signat de tots els qui vam intervenir-hi. La majoria d'articles de presentació els feia jo. L'últim número, que no va arribar a sortir per la guerra, era dedicat al romànic, i jo no vaig voler fer-hi l'habitual article de presentació, perquè no hi havia intervingut, i a més era un tema que no dominava.

De la mateixa manera, no he volgut ser un cronista de la ciutat, perquè Girona, només l'he viscuda al meu aire. M'ha interessat com m'han interessat Catalunya, la Mediterrània o Europa, però no per escriure'n la crònica. A Girona jo he anat fent la viu-viu, obligat per la malaltia del meu cor, que ara continua bombejant com un miracle diari gràcies a les medicines. Gairebé no hi sento, no puc escriure, i m'és molt difícil de sortir de casa, però estic content d'haver viscut en plenitud.

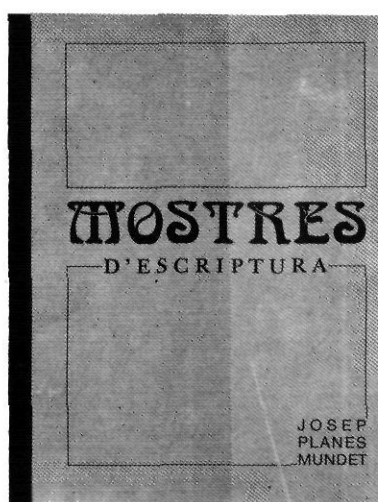
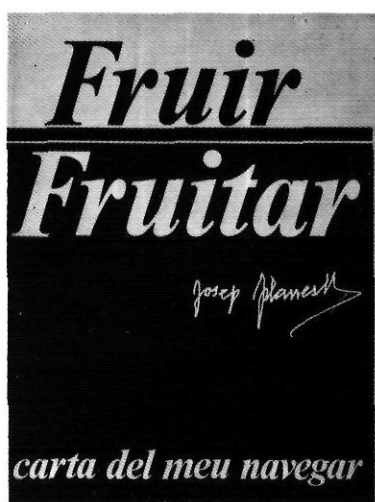
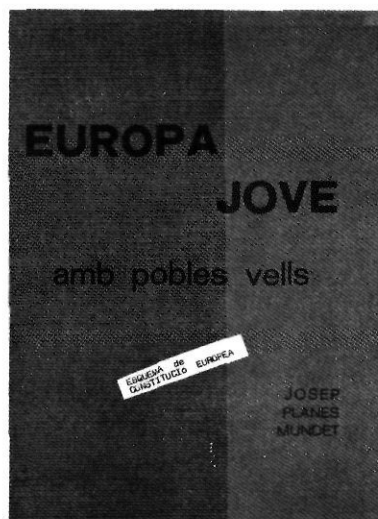
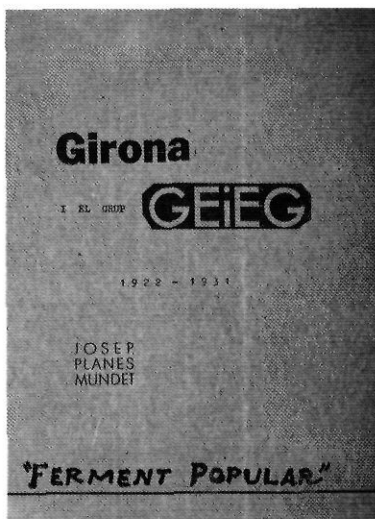
Transcripció: **JAUME FABRE**

Els llibres

La producció bibliogràfica de Josep Planas Mundet ha estat voluminosa. Va aprendre a escriure català gràcies al seu primer mestre, en Ramon Alsina, i als cursets de mossèn Jordà a l'Ateneu. A partir, de l'any trenta, un seguit de crisis degudes a problemes familiars i personals van transformar el xicot emprenedor de la colla de fundadors del GEIEG en una persona més introvertida i aleshores va començar a escriure. És un vici que mai no ha deixat de practicar i del qual només ara ha de començar a estar-se'n, perquè els anys no perdonen.

El seu primer llibre va ser *Refracció d'una vida*, primer títol del que havia de ser una trilogia titulada *Lliure existir*. Els altres dos títols no han arribat a publicar-se.

mai. S'havien de dir *Cada vida es crea un món i Tragèdia sense roig*. Aquell primer llibre li va publicar l'any 1933 la Llibreria Catalònia, de Barcelona, posant-hi ell diners, segons confessa. Abans havia escrit un assaig que va presentar als premis Patxot de l'any 1932, i que no va resultar premiat ni va arribar a publicar-se, però que va merèixer paraules molt elogioses dels membres del jurat.

El segon llibre, va publicar-li el gener del 1936 la mateixa Llibreria Catalònia i a la mateixa col·lecció Saga on s'havia publicat l'anterior. Es titulava *Superestat*, una proposta d'utopia social.

Després de les col·laboracions a *Victors* i *L'Autonomista* durant els anys 1935 a 1939, va veure's forçat a un silenci obligat que només tren-

cava amb cartes al director d'algunes publicacions i posteriorment amb col·laboracions a les primeres revistes catalanes que van començar a publicar-se.

L'any 1968 l'editorial *Ariel* va publicar-li la novel·la *Un hereu de la Mediterrània* que és segurament el seu llibre més reeixit. Deu anys després apareix *Fruir: Fruitar*, editat pel mateix autor, una voluminosa obra de més de cinc-centes planes que al marge de l'interès intrínsec dels seus continguts és una obra d'art tipogràfica realitzada a l'època que la fotocomposició no havia desplaçat encara les linotípies.

El 1982 va publicar, mitjançant fotocòpies del text mecanografiat l'obra *Ferment popular: Girona i el GEIEG*, estudi de primera mà sobre les activitats del Grup els anys de la

dictadura de Primo. És un document imprescindible sobre el període 1922-1931 de la història del Grup, entitat de la qual ell n'és el soci número 1.

Posteriorment, Josep Planas ha editat, en ciclostil i difusió restringida, les obres *Futur nostre* (1983) i *Europa jove* (1984), projecte de Constitució europea. El mateix 1984 va editar, amb els mateixos procediments, *Mostres d'escriptura*, una interessant antologia dels seus articles periodístics.

Curiosament, Josep Planas no ha escrit cap llibre de memòries o sobre la ciutat de Girona. L'únic que conté alguns episodis concrets i valoracions interessants sobre la vida gironina és el dedicat als primers anys del GEIEG.